TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21066
Tarih : 05.11.2026

10/5001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kars ilinde hayvancılık sektöründe yaşanan yapısal sorunların, şap hastalığının ve hastalıkla mücadele kapsamında alınan tedbirlerin üreticiler ile yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin; hayvancılık desteklemeleri, hayvanların kimliklendirilmesi, canlı hayvan ve et ithalatı politikaları, artan girdi maliyetleri, kesim ve işleme altyapısındaki yetersizlikler, yerli hayvan ırklarının korunması ve veterinerlik hizmetlerine erişimde yaşanan sorunların tüm boyutlarıyla araştırılması, üreticilerin uğradığı zararların tespit edilmesi ve hayvancılığın sürdürülebilirliğinin sağlanması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Kars, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, besicilik, süt üretimi ve mera hayvancılığı bakımından önemli bir üretim merkezi olmasına rağmen, uzun süredir devam eden yapısal sorunlar, artan girdi maliyetleri, yetersiz destekleme politikaları, hayvan hastalıkları ve ithalata dayalı hayvancılık politikaları nedeniyle ciddi bir kriz yaşamaktadır. Özellikle 2026 yılında görülen şap hastalığı nedeniyle hayvan pazarlarının kapatılması ve hayvan hareketlerinin sınırlandırılması, üreticilerin hayvanlarını satamamasına, gelir kaybına uğramasına ve borçlarını ödemekte güçlük yaşamasına neden olmuştur. Salgın nedeniyle meydana gelen hayvan kayıplarının, aşılama ve ilaç kullanımına ilişkin iddiaların, veterinerlik hizmetlerindeki yetersizliklerin ve üreticilerin uğradığı ekonomik zararların araştırılması; zararların karşılanması, hibe yem ve ilaç desteği ile kredi borçlarının faizsiz ertelenmesine yönelik önlemlerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte hayvanların kimliklendirilmesinde yaşanan aksaklıklar, Kars'ın çiğ süt desteklemelerinde süt havzası kapsamı dışında bırakılması, küçük aile işletmelerinin desteklerden yeterince yararlanamaması, artan yem ve üretim maliyetleri, canlı hayvan ve et ithalatının yerli üretim üzerindeki etkileri, mera alanlarının korunması, yerli hayvan ırklarının geliştirilmesi ve kesim ile işleme altyapısındaki yetersizlikler hayvancılığın sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Üretici nüfusunun yaşlanması, gençlerin ve kadınların üretime katılımının önündeki engeller, kırsal yoksulluk ve göç sorunları da bu krizi derinleştirmektedir.

GEREKÇE

Kars, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, besicilik, süt üretimi, mera hayvancılığı ve yem bitkileri tarımı bakımından önemli hayvancılık merkezlerinden biridir. İlde hayvancılık kırsal nüfusun temel geçim kaynağı, yerel ticaretin belirleyici unsuru ve bölgesel ekonominin taşıyıcı sektörüdür. Hayvan yetiştiricilerinden süt ve et işleme işletmelerine, nakliyecilerden yem satıcılarına, küçük esnaftan tarımsal hizmet sağlayıcılarına kadar geniş bir kesimin ekonomik faaliyetleri doğrudan veya dolaylı olarak hayvancılığa bağlıdır. Buna karşın Kars'ta hayvancılık, uzun süredir devam eden yapısal sorunların yanı sıra hayvan hastalıkları, artan üretim maliyetleri, yetersiz destekleme politikaları, pazarlama güçlükleri ve ithalata dayalı hayvancılık politikalarının etkisiyle ciddi bir kriz yaşamaktadır. Üreticilerin gelirlerinin

azalması, küçük aile işletmelerinin faaliyetlerini sürdüremez hale gelmesi ve genç nüfusun hayvancılıktan uzaklaşması, kırsal yoksulluğu ve göçü derinleştirmektedir.

2026 yılında şap hastalığı nedeniyle Kars'ın da aralarında bulunduğu birçok ilde hayvan pazarlarının kapatılması, bölgedeki hayvancılık faaliyetlerini ve yerel ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla uygulanan karantina, hayvan hareketlerinin sınırlandırılması ve pazarların kapatılması gibi tedbirler hayvan sağlığının korunması açısından gerekli olmakla birlikte, bu tedbirlerin ekonomik ve sosyal sonuçlarına karşı üreticileri koruyacak yeterli mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Özellikle eylül ve ekim ayları, Kars'taki hayvan yetiştiricilerinin besi hayvanlarını satarak yıllık gelirlerinin önemli bir bölümünü elde ettikleri, kışlık yem ihtiyaçlarını karşıladıkları ve banka, kooperatif ile diğer finans kuruluşlarına olan borçlarını ödedikleri dönemdir. Bu dönemde hayvan pazarlarının kapatılması ve hayvan hareketlerinin sınırlandırılması, üreticilerin satış yapamamasına, nakit akışlarının bozulmasına ve borçlarını ödemekte güçlük çekmelerine neden olmaktadır. Söz konusu tedbirler, hayvan ticaretine bağlı faaliyet gösteren nakliyecileri, küçük esnafı ve hizmet sektörü çalışanlarını da doğrudan etkilemektedir. Üreticiler, şap hastalığı nedeniyle meydana gelen hayvan kayıplarının karşılanmasını, salgından etkilenen işletmelere hibe yem ve ilaç desteği sağlanmasını, çiftçilerin ve esnafın kredi borçlarının faizsiz ertelenmesini ve salgının ekonomik sonuçlarını hafifletecek destek mekanizmalarının oluşturulmasını talep etmektedir. Ancak mevcut destek ve tazminat uygulamalarının salgından etkilenen üreticilerin zararlarını ne ölçüde karşıladığı açıklığa kavuşturulmalıdır.

Şap hastalığı nedeniyle yaşamını yitiren bazı hayvanlarda yapılan otopsilerde mide kanaması bulgularına rastlandığı, bu durumun yoğun veya yanlış ilaç kullanımıyla ilişkili olabileceği yönünde iddialar bulunmaktadır. Ayrıca veteriner ilaçlarının satışında ticari kaygıların ön plana çıktığı, ilaç tedarik zincirinde ciddi fiyat farklılıkları yaşandığı ve ilaç kullanımına ilişkin denetimlerin yetersiz kaldığı ileri sürülmektedir. Bu iddiaların bilimsel veriler, bağımsız laboratuvar incelemeleri ve otopsi raporları doğrultusunda araştırılması; hayvan ölümlerinin nedenlerinin belirlenmesi, veteriner ilaçlarının güvenli kullanımının sağlanması ve hayvan sağlığının korunması bakımından önem taşımaktadır.

Hayvancılık alanında yaşanan bir diğer sorun, hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması süreçlerinde ortaya çıkmaktadır. Hayvan küpelerinin düşmesi veya kaybolması durumunda üreticilerin ilgili kurumlara başvurmasına rağmen yedek küpelerin zamanında

temin edilemediği, bu nedenle hayvanların satış ve sevk işlemlerinin gerçekleştirilemediği ifade edilmektedir. Kimliklendirme sistemindeki aksaklıklar, üreticilerin ekonomik kayıplar yaşamasına neden olduğu gibi hayvan hastalıklarının takibini, hayvan hareketlerinin denetlenmesini ve destekleme uygulamalarının etkinliğini de olumsuz etkilemektedir. Küpe temini, dağıtımı ve uygulanmasında görevli kurumların sorumluluklarının netleştirilmesi ve işlemlerin üreticilerin mağduriyet yaşamayacağı şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

Kars'ın süt üretimi ve süt ürünleri bakımından sahip olduğu potansiyele rağmen çiğ süt destekleme sisteminde yaşanan sorunlar da üreticilerin karşı karşıya bulunduğu önemli meseleler arasındadır. Özellikle Kars kaşarı başta olmak üzere süt ürünleriyle tanınan ilin, çiğ süt desteklemelerinde süt havzası olarak belirlenen iller arasında yer almaması, destekleme politikalarının bölgesel üretim gerçekleriyle ne ölçüde örtüştüğü sorusunu gündeme getirmektedir. Süt havzalarının hangi ekonomik, coğrafi ve üretim ölçütleri esas alınarak belirlendiği, Kars'ın mevcut süt üretim kapasitesinin ve işleme altyapısının bu değerlendirmelerde dikkate alınıp alınmadığı araştırılmalıdır.

Hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini tehdit eden sorunlardan biri de üretici nüfusunun giderek yaşlanması ve gençlerin üretimden uzaklaşmasıdır. Kars'ta hayvancılıkla uğraşan üreticilerin yaş ortalamasının 50-55 seviyelerine yükseldiği ifade edilmektedir. Gençlerin üretime katılımının önündeki sermaye yetersizliği, gelir güvencesizliği, sosyal güvenceye erişim güçlükleri ve kırsal yaşam koşullarına ilişkin sorunlar, hayvancılığın geleceğini tehdit etmektedir. Bunun yanında yaş sınırı, işletme büyüklüğü ve hayvan sayısı gibi ölçütlere dayalı destekleme uygulamaları, fiilen üretim yapan küçük aile işletmelerinin desteklerden yararlanmasını güçleştirmektedir. Desteklerin üretim koşullarına uygun biçimde yeniden değerlendirilmesi, ahırların iyileştirilmesi ve küçük aile işletmelerinin korunması gerekmektedir.

Yem, mazot, veteriner ilaçları, elektrik ve diğer üretim girdilerinin maliyetlerinde yaşanan artışlar karşısında canlı hayvan ve hayvansal ürün satış fiyatlarının üreticilerin maliyetlerini karşılamakta yetersiz kalması, hayvancılık faaliyetlerinin ekonomik sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır. Özellikle uzun ve sert kış koşullarının yaşandığı Kars'ta hayvanların barınma ve beslenme giderleri önemli bir maliyet kalemi oluşturmaktadır. Yem fiyatlarındaki artışlar, mera alanlarının etkin kullanılamaması ve yem bitkisi üretimindeki yetersizlikler, üreticilerin dışarıdan yem temin etme zorunluluğunu artırmaktadır. Küçükbaş hayvan yetiştiricileri açısından da canlı hayvan fiyatlarındaki belirsizlik, üretim planlamasını ve pazarlama süreçlerini güçleştirmektedir.

Canlı hayvan ve et ithalatına dayalı politikalar, yerli üreticilerin rekabet koşulları ve hayvancılığın geleceği bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. İthalatın iç piyasadaki fiyat oluşumuna, yerli besicilerin gelirlerine ve üretim kararlarına etkileri araştırılmalıdır. Bununla birlikte bölgenin iklimine, mera koşullarına ve yetiştiricilik özelliklerine uyum sağlamış yerli hayvan ırklarının korunması, geliştirilmesi ve genetik çeşitliliğin sürdürülmesi önem taşımaktadır. Hayvan ırklarının seçiminde ve melezleme politikalarında yalnızca kısa vadeli verim artışının değil, bölgesel uyumun, hastalıklara dayanıklılığın ve uzun vadeli üretim sürdürülebilirliğinin de esas alınması gerekmektedir.

Kars'ta hayvancılık ürünlerinin işlenmesi ve katma değerli ürünlere dönüştürülmesi konusunda yaşanan altyapı eksiklikleri de yerel ekonominin gelişmesini sınırlandırmaktadır. Kesimhane kapasitesi, süt ve et işleme tesisleri, soğuk zincir altyapısı ve yün işleme olanaklarının yetersizliği, üreticilerin ürünlerini uygun koşullarda değerlendirmesini güçleştirmektedir. Ayrıca açık cezaevi bünyesinde bulunan kesim alanının mevcut durumu, kapasitesi ve bölgedeki üreticilerin kullanımına uygunluğu da açıklığa kavuşturulmalıdır. Kesim ve işleme altyapısının geliştirilmesi, üreticilerin pazarlama olanaklarının artırılması ve yerel istihdamın desteklenmesi bakımından önemlidir.

Hayvan hastalıklarıyla mücadelede veteriner hekimlerin sayısı, hizmetlerin kırsal alanlara erişimi, aşılama programlarının zamanlaması, laboratuvar kapasitesi ve salgınlara erken müdahale olanakları da değerlendirilmesi gereken başlıca konulardır. Özellikle merkezi düzeyde belirlenen aşılama takvimlerinin, hayvanların meraya çıkış dönemleri ve bölgenin iklim koşullarıyla uyumlu olması gerekmektedir. Hayvancılık politikalarının hazırlanmasında veteriner hekimlerin, ziraat mühendislerinin, üretici birliklerinin, meslek örgütlerinin ve yerel yönetimlerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanılması, uygulanabilir ve kalıcı çözümler geliştirilmesi açısından zorunludur.

Kars'ta hayvancılığın karşı karşıya bulunduğu sorunlar yalnızca üreticilerin ekonomik faaliyetlerini değil, kırsal yaşamın devamlılığını, kadınların ve gençlerin üretime katılımını, yerel istihdamı, gıda arzını ve bölgesel kalkınmayı da doğrudan etkilemektedir. Hayvancılık faaliyetlerinin gerilemesi, kırsal nüfusun azalmasına, köylerin ekonomik ve sosyal bakımdan zayıflamasına ve bölgesel eşitsizliklerin derinleşmesine yol açmaktadır.

Bu çerçevede, 2026 yılında Kars'ta görülen şap hastalığının ilçelere göre yayılımının, hastalığa neden olan virüsün serotipinin, uygulanan aşıların etkinliğinin ve aşılama oranlarının belirlenmesi gerekmektedir. Salgın nedeniyle meydana gelen hayvan ölümlerinin nedenlerinin,

otopsi ve laboratuvar bulgularının, yanlış veya yoğun ilaç kullanımına ilişkin iddiaların araştırılması önem taşımaktadır. Bununla birlikte salgın kapsamında uygulanan karantina, hayvan hareketlerinin sınırlandırılması ve hayvan pazarlarının kapatılması kararlarının üreticiler, esnaf ve yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin ortaya konulması; üreticilerin uğradığı zararların karşılanması, hibe yem ve ilaç desteği sağlanması ve kredi borçlarının faizsiz ertelenmesine yönelik olanakların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Veteriner ilaçlarının tedarik, satış, fiyatlandırma ve denetim süreçlerinde yaşanan sorunların, ilaç fiyatlarındaki farklılıkların ve bilinçsiz ilaç kullanımının hayvan sağlığı üzerindeki etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Yem, mazot, elektrik, veteriner ilaçları ve diğer üretim girdilerinin maliyetlerinin üretici gelirleri üzerindeki etkilerinin, canlı hayvan ve hayvansal ürün satış fiyatlarının üretim maliyetlerini karşılama düzeyinin belirlenmesi de hayvancılığın sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması süreçlerinde yaşanan aksaklıkların, özellikle düşen veya kaybolan küpelerin yerine yenilerinin temininde ortaya çıkan gecikmelerin ve kurumların görev ve sorumluluklarına ilişkin belirsizliklerin giderilmesi gerekmektedir. Çiğ süt desteklemelerinde süt havzası belirleme ölçütlerinin, Kars'ın süt üretim kapasitesinin ve süt ürünleri sektöründeki konumunun mevcut destekleme sistemine nasıl yansıdığının araştırılması önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra hayvancılık desteklemelerinde uygulanan yaş sınırı, işletme büyüklüğü ve hayvan sayısı gibi ölçütlerin küçük aile işletmeleri üzerindeki etkilerinin, gençlerin ve kadınların hayvancılığa katılımını artıracak desteklerin ve sosyal güvence olanaklarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Canlı hayvan ve et ithalatı politikalarının yerli üretim, üretici gelirleri, hayvan fiyatları ve Kars'taki besicilik faaliyetleri üzerindeki etkilerinin araştırılması; yem bitkileri üretiminin geliştirilmesi, mera alanlarının korunması ve ıslah edilmesi, bölge koşullarına uyumlu yerli hayvan ırklarının korunması ve genetik kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik politikaların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Kars'taki kesimhane, et ve süt işleme tesisleri, soğuk zincir ve yün işleme altyapısının mevcut kapasitesinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, açık cezaevi bünyesinde bulunan kesim alanının mevcut durumunun ve üreticilerin kullanımına sunulmasına yönelik olanakların araştırılması önem taşımaktadır.

Kars'ta görev yapan veteriner hekimlerin ve ilgili teknik personelin sayısının, veterinerlik hizmetlerinin kırsal yerleşimlere erişiminin, aşılama ve hastalıkla mücadele programlarının bölgenin iklim ve üretim koşullarına uygunluğunun, erken teşhis ve salgınlara

müdahale kapasitesinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Hayvancılıkta yaşanan sorunların kırsal yoksulluk, göç, kadınların ve gençlerin üretimden uzaklaşması, yerel istihdam ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkilerinin de bütünlüklü biçimde ele alınması önem arz etmektedir.

Bu gerekçelerle, Kars'ta hayvancılık alanında yaşanan sorunların tüm boyutlarıyla araştırılması, şap hastalığının üreticiler ve yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi, mevcut hayvancılık politikalarının ve destekleme mekanizmalarının değerlendirilmesi, üreticilerin yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi ve hayvancılığın sürdürülebilirliğini sağlayacak kalıcı önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması elzemdir.